

TOMIS

Anul V, nr. 6, iunie 1970

24 pagini, 3 lei

VIRGIL TEODORESCU

primele arcade

Toți dădură repede înapoi
cînd zidul de apă răsări vîjîind într-o poziție greu
de descris
aerul speriat
se trase și el doi pași înapoi
dar ce era altceva dacă nu podul de pe rîul albastru

ce era altceva dacă nu codiriștea
monumentala codiriște
măreață ca un cedru trăsnit
cu neputință să încapă în pumn
cu atît mai mult cu cît putea fi strivit
ochiul irizat din centrul palmei
sau ceva asemănător
care creștea în zare ca o turmă de bizoni
un pampas în plină erupție
sau dacă vreți
un ocean de licheni.

EUGEN BARBU : interviu în exclusivitate pag. 2	OCTAVIAN GEORGESCU : dialoguri contemporane cu ovidiu papadima, ion nicodim, d. i. suchianu pag. 3	AL. PROTOPOPESCU : spectrum (9 cărți de poezie) pag. 4—5 I. NEGOIȚESCU : lampa lui aladin pag. 5 EUGEN VASILIU : nicoleta voinescu (planetă de poet) pag. 5 MARIN MINCU : marin preda — romancier pag. 6 CORNEL REGMAN : blaga și verbul pag. 7		
C. BREZU : tristan tzara — inedit pag. 7	EUGEN LUMEZIANU, NICOLAE FRÂNCULESCU, DAN LAURENȚIU, DONA ROȘU, GEORGE ALBOIU : proză și poezie pag. 8—9—10—11	ȘTEFAN AUG. DOINAȘ : trei poeți francezi (traduceri) pag. 11	EM. ȘTEFĂNESCU : cronica dramatică pag. 13 ANA BARBU : artă și prejudecată pag. 14	IOANICHIE OLTEANU : poșta redacției pag. 19

In acest număr : fragmente din Mozaicul roman,
unul dintre cele mai frumoase monumente
arheologice ale Constanței

RESURSELE CERTITUDINII

Se pare că, ostenită de repaos, de stereotipia manualelor școlare, geografia își revizuieste parametrii pe pielea noastră, strămutînd de aiurea, în inima Carpaților, polul umidității. Sub atracția malefică a cine știe cărei nebuloase astrale, mult cîntatele noastre ape, chiar și cele mai domoale, înalță spinări de maree, potopindu-ne truda și avutul și supunîndu-ne la grea încercare ; reeditînd o istorie dramatică, horde lichide dezlănțuite sub cine știe ce stihinice impulsuri s-au cantiruit în casele, școlile și uzinele noastre, ne-au măcinat zidurile, ne-au otrăvit mașinile cu mîl și rugină, ne-au inecat semănăturile și ne-au rușinat scrisul cărților, lăsînd în retragere urme de dezmăț și de inconștient orgoliu.

De unde această oribilă inversunare, de unde această morbidă, dezgustătoare dragoste a beznei pentru un pămînt binecuvîntat de lumină, troznind din încheieturi în suita cadențată a marilor explozii germinative ?

Natura, oarbă în manifestările ei, și-a cuibărit totuși epicentrul unui nemaipomenit cataclism exact în-

tre fruntariile acestei țări și vrînd-nevrînd ne-a pus la încercare. N-ar mai fi fost nevoie, am trecut prin destule, atîtea pagini de istorie mărturisesc vitalitatea și potențialul moral al unui popor pentru care bărbăția a fost întotdeauna mai la îndemînă decît lamentațiile și deznădejdea. Această înfruntare fără precedent ne dezvăluie totuși preacunoscutele resurse morale din perspective inedite, filtrate fiind prin nivelul înalt de conștiință al tinerii noastre națiuni socialiste ; întotdeauna apelor răzvrătite li s-au opus piepturi și nu prapuri bisericești, dar astăzi, mai mult ca oricînd, în fața urgiei ne-am ridicat într-o splendidă unitate al cărei liant îl constituie credința fermă într-un destin inatacabil, croit cu clarviziune istorică de către partid. Sociologilor și deopotrivă creatorilor li se oferă, printr-o grăitoare deși nedorită conjunctură, prilejul unor ample reflecții fondate pe o unică și tul-

TOMIS

(Continuare în pag. 18)

CRONICA INTIMĂ

fără mare, unde s-ar fi dus rîurile?

de RADU TUDORAN

Un om, odată, de foarte multă vreme, folosindu-se de șiretlic și de pîră, mi-a uzurpat locul într-un avion care trebuia să mă ducă spre o parte a lumii. N-am judecat cine din noi merita să fie primul.

Am fost abătut pînă în ziua plecării ; nu se cuvenea mai mult, vine o clipă cînd trebuie să te împaci cu tine, ca să nu-ți uiți adversarii. În această privință n-am să practic niciodată morala creștină ; un obraz lovit rămîne o rană — și e de-ajuns una ! În afară de un trist oraș de provincie unde văzuse, dar nu știu la ce vîrstă, lumina zilei, și-n afară de metropola unde lucram împreună pagini pentru ziar, cu toptanul, eu scriindu-le, el punîndu-le număr, omul meu, dornic de-odată să cutreiere lumea, nu văzuse nici măcar județele vecine.

Lumea visată de fiecare capătă dimensiuni personale ; există geografii pentru oricine. De la geografia lui inițială, omul făcu un salt care ar fi trebuit să-l sperie... Și căprița domnului Seguin, dacă o mai țineți minte, și dacă n-am ortografiat greșit

(Continuare în pag. 18)

VICTOR EFTIMIU

hefaistos

Nu-nțelegea nici el de ce i-o dete
Lui tocmai lui, cel șchiop, cel ars
de jarul
Cuptorului, bărbosul, potcovarul,—
Cînd zei frumoși ar fi rivni-o,
cete !

Cum să-și înece jalea și amarul ?
Să caute uitarea-n fluviul Lethe ?
Își scutura funinginea din plete
Și hohotea, în plîns imens, fierarul.

El nu știa că-n visele-i de pace
Divinul Zevs se străduia să-mpace
Olimpul tot, surîsul cu tristețea.

Cu Afrodita încercîndu-și jocul
El apa vrut-a însoți cu focal
Și urîtenia cu frumusețea.

VASILE BOTTA

margini

La capătul somnului
e o lume albă.
Lîngă umbrele sufletului
s-au adunat păsări ciugulind
din icoana unei iubiri.
O adolescentă stă
nemișcată între plîns
și marginea speranței.
Trec de nisipuri și-ajung
din margini, în marginea
mea, prăfuit de stele și neguri.

CORNELIU ANTONIU

muzeum

Strivită casă și abia rînjind
Semn mai poate o singură dată
Într-un stîlp putred să creadă
Că pămîntul nu îi va suga obrazul.
Și ferestrele împung vîntul,
îl îmbrîncesc,
Parcă ar fi o arătare curioasă
Bozii își storc strugurii
Și curg cu sînge negru. O ! e adevărat
Că se vor îmbăta membrele inutile
Căutînd să scape de rugină...
Și numai un fir de vînt, sacru
Aproape, ca o pocnitură de liliac
Cînd nu mai rămîne decît clar
Și peste tot fără umbră : lumină.

A. BURICEA

destin

Și arborii se retrăgeau în semînțe
tăcuți, și se făceau destin.
Și toată toamna-n durere ploua
cu mici frunze arămii de arbori,
și toată toamna stoluri de frunze
lovindu-se se făceau văzduh
și se mișcau cu aripile de timp
și timpul se despica în două
și se lăsau pe aripile negre,
primitoare ale pămîntului,
și pe aripile lor obosite,
Se deșteptau acoperite de zăpezi
aruncau săgeți-verzi în cer
și își chemau prin semne păsările...
Dar păsările băuseră-nsetate
seva fierbinte, tainică —
păsările adormite cu gușele crăpate,
pline de oglinzi verzi, pline de flori.

STERIAN VICOL

elegie (IX)

Locul dezvelit și singur
Suferă amiaza întinsă pe fruct
Tăcerile spun flăcări în trup
Spre lacrimă grăunte încolțit

Surd de teama lemnului
Înmiresmat fug de albul gurii
Într-un fel de gheață
Luminînd bolți de peșteri
Umbre spînzur eu de stalactite
Izvorăsc dintr-o stea însemnat
De-o gheară rumenă urma aprinzînd
A ZIUA DEALURILE SÎNT PORȚI
La cîmpiile mele și bat numai odată
Soarele trece prin trupul meu sunînd
Orga oaselor spre locul mamei
Îmbrățișate într-un ochi negru
Peste care adie lemnul viu
Cu brațele într-o verde lumină

PETRE M. VLAD

cîntec
cu lacrimi

Cîmpul și grîul, munții, cărarea,
Marea și riul, focul și floarea
Duhu-mi ascund în freamătul lor
Veșnic, profund și tulburător.
N-o să m-audă, n-o să mă vadă,
Bestia crudă, fiara nomadă,
N-o să-mi pătrundă taina fecundă
Efemerida și pălămida.
Mort pentru sufletul mort voi rămîne,
Duhul să-mi port ca un soare prin lume,
Viermele, șarpele, lupul și turma
Nu-mi vor pricepe graiul și urma.
N-o să mă creadă cei fără crez,
Stearpa plămadă lipsită de miez,
N-o să mă vrea rafinata lichea
Înspăimîntată de trecerea mea.
Numai prin visele neliniștiților,

Prin mistuirile-ndrăgostiților,
Tainicu-mi duh ca o briză s-adie
Prevestitoare de veșnicie.
Munții, cărarea, cîmpul și grîul,
Focul și floarea, marea și riul,
Duhul mi-l poarte în freamătul lor
Fără de moarte, sublim călător.

PAN IZVERNA

rondelul ondinei
furată de mare

Păgînele unde coboară în mirare,
Pe apele tulburi gnomii în ruină ;
Cînd se ridică pleoapa elfului greu,
de sare
Ghicesc în așteptare pierduta lor undină.

Lumini plutesc acum fără-ncetare
Pe neguroasa boltă a unui cer s-anină ;
Păgînele unde coboară în mirare
Pe apele tulburi, gnomii în ruină.

Spre părul de alge și iarbă de mare
Cu bulgări de aur în zadar închină ;
Iar somnul mineral visează și tresare
Că murmurul albastru a cutezat în mină.

Păgînele unde coboară în mirare.

zeu de apă

Cad în mine, peșteră sunt
Zeu elementar, singur în peșteră
Născut în diluviu plutesc în adînc.

Odată cu ploaia curg prin mine șuvoaie
Mantia-mi strîng înfrigurat
Ușor mă fac apă și-am să pornesc pe
pîraie

Greu să fii om, ușor să fii zeu,
Sau fluviu sub lună ;
Despletită undină, neuscătă de soare
Nu află un altul mai mare

Un ochi neptunic mă învinge
Cuminte mă cuprind în unde ;
Sub cerul meu nimeni nu plînge
Val sunt și valul mă ascunde

Prin somn gîndul mi-l aud,
Foșnetul — murmurul ud...
Dar valea de zîne prea plină
Mă varsă străin în lumină.

A. C. PRUNDEA

confesiune

Mă urc pe piscul cerbului singuratic
S-adulmec pădurea,
Freamătă-n mine izvoarele și fanatic
Imi dezvălui iubirea.

Mîngîii statuia viselor mele,
Mă oglindesc în două stele
Pe patul moale din frunze și nuiele,
În jurul meu dansează un grup de iele.

Copacii se-nvîrtesc în iureșul nebun
Și piscul se răstoarnă,
O zîna strălucitoare învăluită-n fum
În cupă vin îmi toarnă.

un rîu de nisip

Un rîu de nisip se scurge pe nesimțite
Prin mine, și-mi lasă urme pe frunte.
Lucrurile din jur au împietrit,
Numai arborele meu înflorește
Mă dezbracă de-o haină
Și mă îmbracă apoi cu alta.
Azi par la fel ca ieri
Dar de fapt sînt altul, mereu altul.

GEORGE ALBOIU

elegia uitării

Aștrii pe cîmpie se rostogolesc
numai pe cîmpie și nu e vale
și nu e deal iar cărările lor
cheamă picioarele mele.
Ei negri sînt iar dacă
ar fi fost să fie lacrimi
ochi n-ar fi fost așa să plîngă.

Într-un ochi îmi răsare în celălalt
îmi apune soarele pămîntul
urcă muntele pînă cînd ?
Din oul corbului în locul puiului
la un veac iese noaptea și cîntă
pe lume atît de strein.
Uitată este băția acea de demult
cînd toți s-au ucis doar eu scăpat
rătăcesc singur pe cîmpia fără nădejde.
Departa roua de pe genele morților
să curgă în lacul pe care alunecă
lebăda în ruga de seară.

FLORIN MUSCALU

bună seara

Pe sub pămînt o fîntînă bate din aripi
ca o pasăre,
Fiul meu răsare în vis...
Uite, doamne, Craii-de-Curtea veche
Ascultă cu urechea în paradis...

Eu le cînt în el dintr-un melc suav
Și îi mint că acolo este Țara pomului
lăudat,
După aceea fîntîna visează Riga Enigel
Adică Riga-ce-s-a-Scufundat...

Stăm pe o rîpă cosmică și ne odihnim,
Munți-s albaștri ca ochii de taur...
Bună seara, doamnă, și scuzați
Visul acesta de aur...

elegie din țara
pomului lăudat

Și se desfrunzeau cu gura de mătase
Vechi canari pe cai cu arme ninse
La calești aproape delirînd
De trei ori cu flamurile stinse...

Iar planeta, cu tăcere, mai la urmă,
Ultima calească-imperială,
Avea roți din ochi de papagali,
Și trei cai din Țara fotografului de
seară

Cînd călătoream spre țara unde
Stă de taină Pomul lăudat...
Domnule ce mîi canarii vechi,
Roțile au plîns cînd au plecat...

SIMION AJARESCU

metaîntîmplare

(înmărmurire încarnare)

Grav lîng-o plantigradă statuie
Stau pe soclu și-aștept
Neuman neuman zguduit îmi dau seama
Oh da așteptăm împreună !

Eu — procurîndu-i climate descinderii
Din trăsăturile fixe —
Să i se umple treptat atitudinea
Cu aplomb sangvin propriu vieții

Ea — parcă menținîndu-și întregi
Efectele statuare — să mi se
Sleiască mușchi după mușchi pînă la
Stagnarea proprie granitului alb

Apoi un răstimp limitrof
Datat interregn să urmeze — cristalul
Ultim al înmărmuririi mele
Celula ultimă a încarnării ei !

COMAN ȘOVA

iubite print

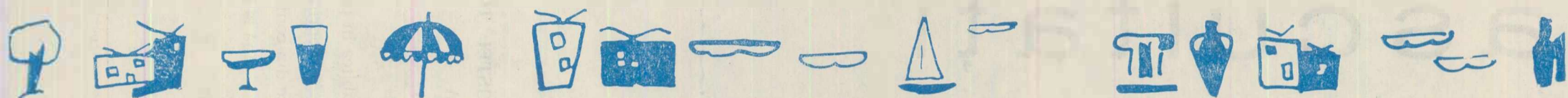
Iubite print, întoarce-te din ziduri
Și cumpănește tu cu supărarea ta
Cu vorba ta-n doi peri, mereu...
Cu ceața și cu vлага cugetului tău,
De ce Polonius mă suspectează ?

Ce poate fi dincolo, prințe ?
Nu vreau să știu, ce-mi pasă —
Voi poposi nevrînd în rece...
Dar, — cît încă sînt ;
Vreau să trăiesc
În blîndă și firească afirmare
Să pot vorbi cu ușa larg deschisă
Să spun cînd vreau, ce vreau
Și-n față fiecărui.
Nu știu în scurtul meu popas,
Pe-această stea de vînturi și restricții
Războaie, turmă, fier, amenințări —
Ce să-mi îndrepte pașii vorbeii
Către uluce geluite de eroi.
Vino lîngă urechea mea,
Copil prea bun fecior fără prihană
Cu umeri lați și firavi, vino
Și spune-ți încă-odată monologul
Rezemat cu tîmpla
De-ntreaga mea mîhnire.

VIZITAȚI MUZEUL DE ARTA CONSTANȚA

str. Muzeelor 12

deschis zilnic : orele 9-21

UNIUNEA CENTRALA A COOPERATIVELOR MEȘTEȘUGAREȘTI

Concurs de creație

„VACANTA 71”

Premii însemnate vor fi acordate celor mai originale modele de :

- Cadouri și amintiri turistice
- Produse vestimentare (confecții, tricotaje, încălțăminte, marochinărie, blănărie și auxiliare) pentru munte și mare
- Produse utilitare necesare excursiilor, drumeției etc.
- Jocuri sportive și distractive pentru adulți
- Produse de artă populară, adaptate temelor de mai sus

Pot participa la acest concurs :

cooperatori, tehnicieni, ingineri și orice lucrător din cooperative și uniuni județene, persoane din afara cooperației meșteșugărești, meșteri și creatori populari, artiști plastici etc.

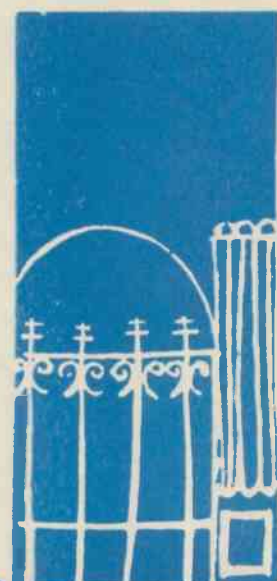
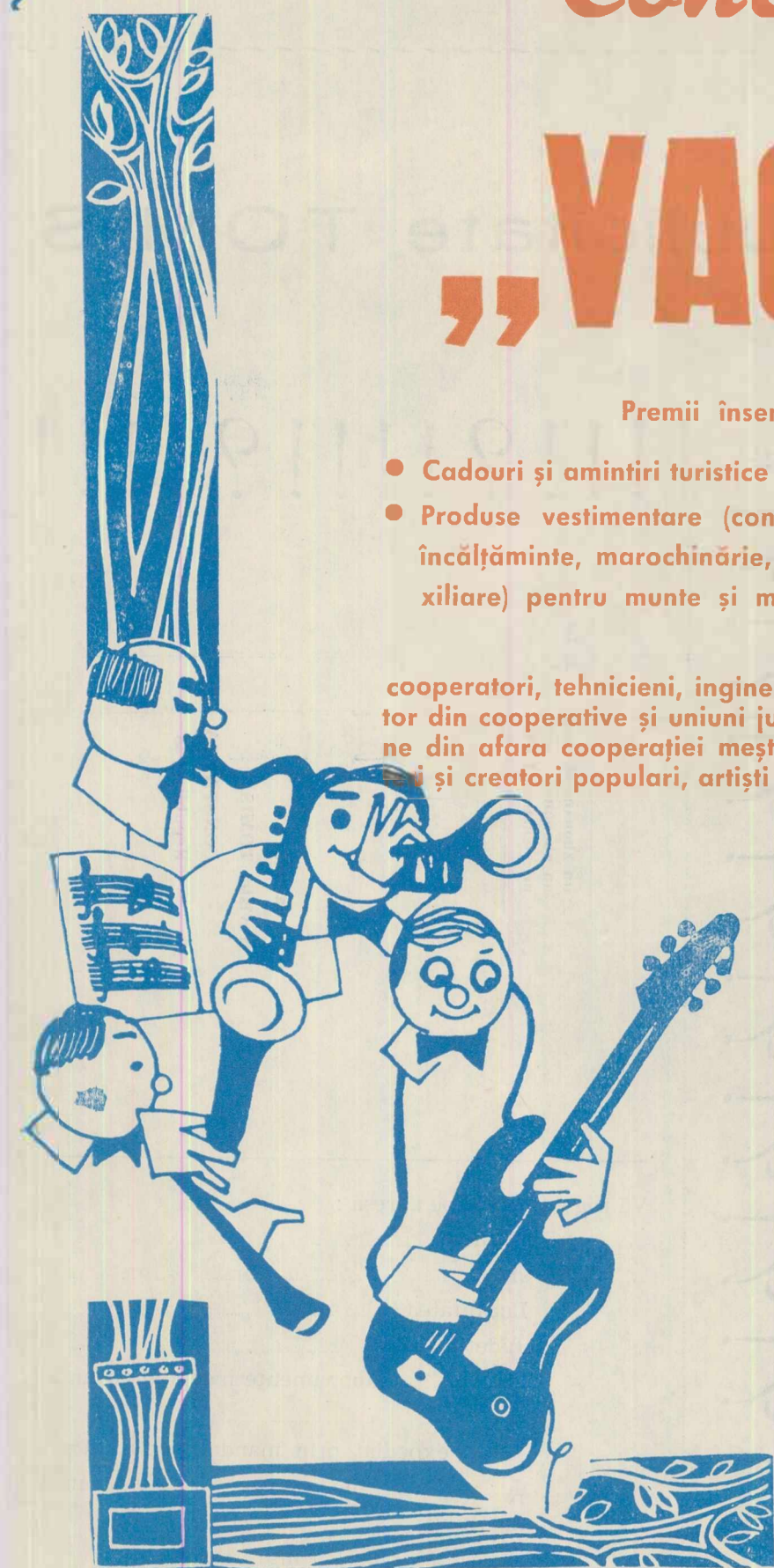
Regulamentul concursului se află la centralele cooperativelor și la sediile unităților județene ale cooperativelor meșteșugărești și stă la dispoziția oricărui solicitant.

◆ JUCARII ȘI ◆ JOCURI

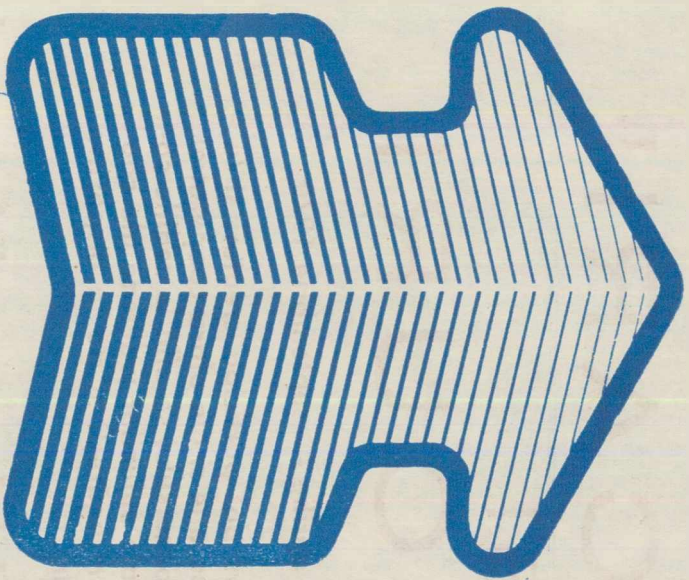
în perioada aprilie — septembrie 1970

La acest concurs pot participa creatori și lucrători din cooperație și din afara cooperației. Regulamentul concursului se află la sediile cooperativelor și ale uniunilor județene ale cooperativelor meșteșugărești și stă la dispoziția oricărui solicitant.

Concursul este dotat cu premii însemnate

RADIOVACANȚA transmite între orele 9-14 și 17-19, informații din actualitatea internă și internațională, emisiuni muzical - distractive, utilitare și de PUBLICITATE.

publicitate TOMIS

un abonament anual — 36 lei
un abonament semestrial — 18 lei
un abonament trimestrial — 9 lei

**Redacției
revistei TOMIS**

CONSTANȚA
Republicii 28

Vă rog expediati pe adresa :

Numele

str. nr.

Localitatea

Județul

abonamente începînd cu luna

Am expediat prin mandat poștal suma lei reprezentând q/iv abonamentului.

Cu multumiri,

Completați imprimatul, decupați-l și într-un plic poate fi trimis redacției prin poștă, după care veți primi abonamentul la domiciliu.

De la Mangalia pînă
în Delta Dunării

ascultați
radio
vacanța

ÎNȚEPRINDEREA

Localitatea

Nr.

Către

REDACȚIA REVISTEI „TOMIS“

CONSTANȚA

Republicii 28

Vă rugăm a publica în paginile de reclamă publicitară textul alăturat, privind activitatea întreprinderii noastre.

Plata se va face din contul nostru nr. la B.N.R.S.R.
..... pînă la suma de lei.

DIRECTOR,

Contabil șef,

Pentru a avea o reclamă publicitară eficientă și ope rativă, completați imprimatul alăturat, decupați-l și expediați-l pe adresa indicată.

o băutură

MIA

nelipsită

din

cocktailul

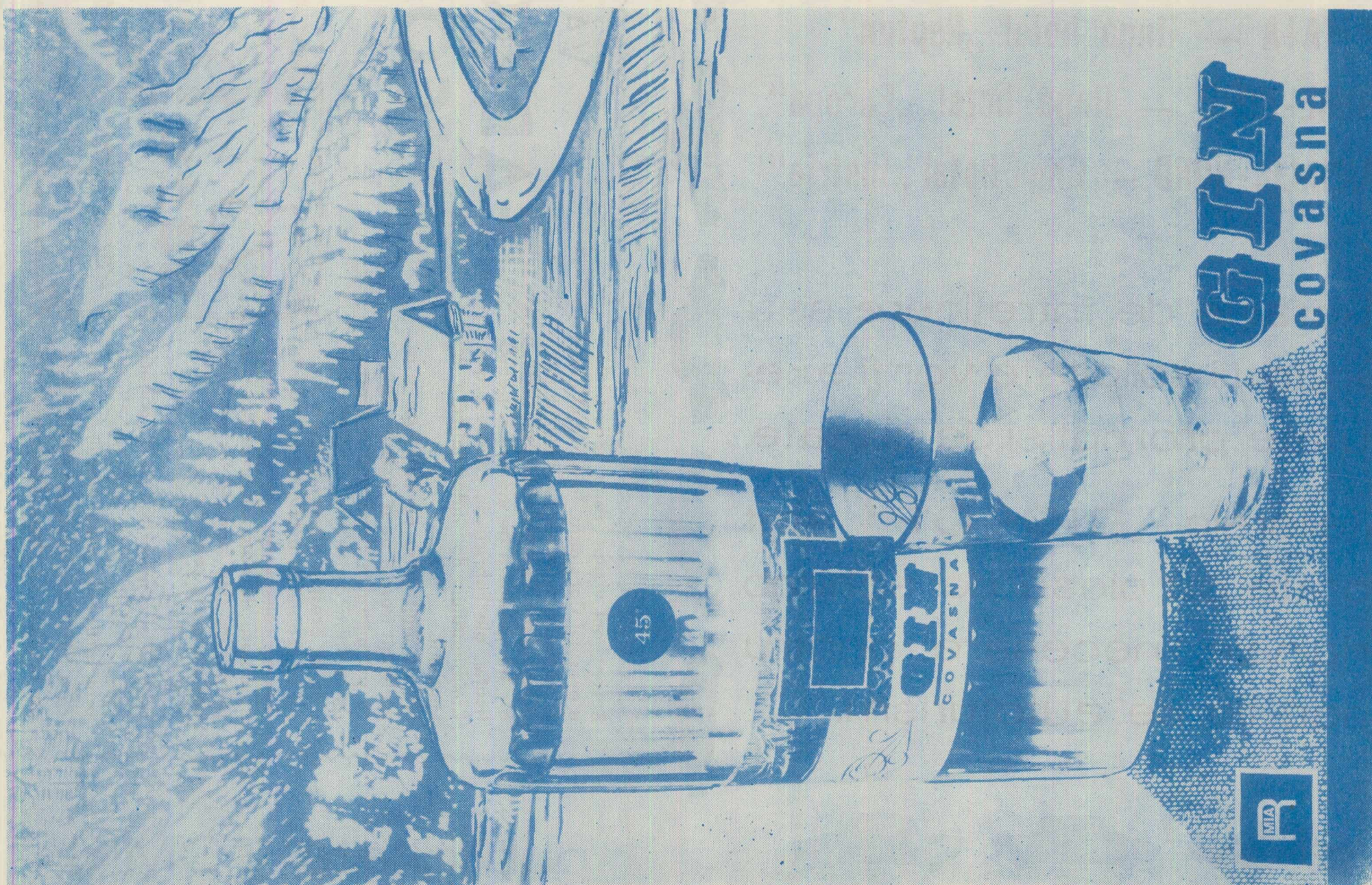
dumneavoastră

BITTER

COMBINATUL
DE PIELĂRIE ȘI ÎNCĂLĂMÎNTE
SIBIU

produce :

- ◆ obiecte
de marochinărie,
- ◆ încălăminte
pentru bărbați,
femei și copii.

GIN
COVASNA

MIA

publicitate TOMIS

AUTOMOBILIȘTI!

Doriți o reparație imediată a mașinii dv.?

Dacă sînteți în vacanță pe litoral
adresați - vă atelierelor
„CICLOP” - SERVICE
din

MAMAIA — lîngă hotel „Neptun”

EFORIE-NORD — lîngă hotel „Europa”

MANGALIA-NORD — lîngă hotel „Histria”

Lucrările de întreținere sau
reparații solicitate vor fi exe-
cute prompt și de calitate.

Atelierele „CICLOP” sînt
dotate cu piese de schimb
originale, necesare pentru
orice tip de autoturism.

Recent, am vizitat zona industrială a orașului Constanța. În peisajul nou al zonei apar mărețe siluete în fier și beton, ale Termocentralei electrice, ale întreprinderii de morărit și panificație, ale Fabricii de celuloză, ale Combinatului de industrializare a lemnului.

Nu de mult, linia de autobuze și-a prelungit traseul pe o distanță egală cu perimetrul a două nou întreprinderi: Fabrica de bere și Fabrica de ulei. Pe acestea din urmă le-am vizitat cu scopul de a afla stadiul lucrărilor de construcție, precum și ritmul apropierei de data cînd vor intra în producție, cînd primele lor produse vor ajunge la consumatori.

Am intrat în incinta Fabricii de bere. Deși constructorii nu au coborît încă schelele, deși mai trebăluiesc prin încăperile abia tencuite, fabrica a intrat parțial în producție. Mar- ca Fabricii de bere Constanța s-a

făcut cunoscută și apreciată cu aproape o lună în urmă.

Cu intenția de a afla unele din primele succese ale harnicului colectiv, m-am adresat tov. ing. DORIN BAL-TEȘIU, directorul fabricii.

V-aș ruga să aveți amabilitatea de a ne relata cîteva fapte privind activitatea colectivului celei mai tinere întreprinderi înscrisă în cunoscutul sector industrial al orașului Constanța. Cînd a-ți început propriu-zis activitatea?

— Constructorii ne-au oferit posibilitatea să intrăm în coordonatele reale ale activității noastre cu o lună înaintea termenului planificat. Aceasta a dus la elaborarea unui plan în vederea intrării parțial în funcțiune a fabricii. Am produs astfel primele cantități de bere blondă care au fost puse în vânzare pe litoral prin unitățile comerțului de stat. Cumpărătorii și-au și exprimat părerea privind calitatea BEREI CONSTANȚA.

— Ce cantități de bere îmbuteliți în aceste zile?

— La început îmbuteliem zilnic 35.000 sticle. Pentru luna iunie am prevăzut îmbutelierea a unui milion de sticle. La întreaga capacitate a utilajelor se vor îmbutea 300.000 sticle zilnic. Instalațiile moderne, 65% adu-se din import, vor asigura o calitate superioară produselor.

— Veți produce și alte sortimente?

— Desigur: bere blondă, bere neagră, bere Casino, bere Porter și bere Caramel.

— Unde vor fi desfăcute produsele fabricii dv.?

— Anul acesta vom produce numai bere blondă și o vom desface numai pe litoral și în județul Constanța, fapt ce va satisface cererea în această zonă a țării.

— Vă dorim ca produsele fabricii dv. să cunoască o faimă binemeritată.

Interviu consemnat de C. Aurel

VĂ PREZENTĂM:

FABRICA DE BERE CONSTANȚA

publicitate TOMIS

TREI POEȚI FRANCEZI

RENÉ CHAR

Învoitul

Căpcăunul care-i peste tot :
Pe obrazul celui așteptat
Ca și-n lincezeala așteptării,
În al păsărilor du-te-vino,
Și în liniștea lor simulată ;
Căpcăunul care ne slujește
Și nu-i niciodată răsplătit,
În căsuța ce ne-am construit-o
Împotriva febrei de vînt ;
Căpcăunu-ascuns și fabulos ;
Ah ! de-ar fi în stare să ne spună
Că e slujitorul Morții.

munte sfîșiat

O, zilnic cea mai netedă singurătate
A lacrimilor care suie culmea.

Cînd se pornește prăbușirea
Și-un vultur vechi fără putere
Se simte iar învigorat,
La rîndul ei se-nalță fericirea,
Pe coasta golului le-nhață.

Nimic n-ai învățat, tu vînător
Rival, ce mă întreci fără de grabă
În moartea căreia mă-mpotrivesc.

ANDRÉ FRÉNAUD

cu ură dragostea mea, poezia

Ca un șarpe care urcă spre izvoare,
ca o spadă care cade și revine fără-o vorbă,
ca o femeie grasă care-mpinge,
ca o fasole care scoate două frunze
peste pămîntul greblat,
ca pe un zid ce-l năruie
ardoarea salamandrei, foc unic
ea traversează scînteioasă vidul,
ca vîntul maltratată de noapte,
obscură ca un vierme-alunecos,
țepoasă ca o stea ce-a stat mult stînsă
ce dintr-odată își recapătă lumina,
cu ură dragostea mea, poezia.

doar cu spada

Cu spada ascuțită-a celor lași,
cu spada rea a celui pătimaș,
cu spada scînteind a celui înșelat,
cu spada luminată de-un sînge detestat,
cu spada ce te leagă de sîngele fratern,
cu spada dreaptă care-ți dă fiori,
cu spada groaznică de care urli,
cu spada naltă-a lacrimilor bucuroase,
cu spada constelată a eroului,
cu spada ce se-ntunecă, se stinge,

vei îndrăzni-n sfîrșit să te-nspăimînti de tine.

PIERRE EMMANUEL

ruga pe mare

Cel care crede
Drept înainte purcede
Străbătînd valurile amare
Ca un țăran care-o ia peste ogoare
El nu zboară
El nu se-nfundă
Sub fiecare pas simte o undă
Ca un bulgăre de țărînă în vară
Picioarele au înscris
Din călcîi la degetele luminate
Pe propriul lui abis
Adevărata lui greutate.

În românește de ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

puțin ca să nu-i socotească prizonierii săi, își lepădase din spinare pătura îngreunată de ploaie, apoi își trase cămașa din pantaloni și și-o scoase cu mișcări pline de siguranță, îi aruncă fetei unul din cele două prosoape agățate într-un cui, funcționarul tușea încetișor.

— Ce dracu căutați aici ? îi întrebă Nicolae, dar nu o privea decît pe fată, funcționarului nu-i aruncase nici o privire, nu-i răspunsse nimeni, doar ploaia bătea darabana pe acoperiș, parcă cineva arunca cu grăunțe, tunetele veneau acum de la depărtări mai mari, din colțul unde-l bănuia pe slăbănog auzea șoapte spuse grăbit printre respirații adînci și șuierătoare și mică explozii de tuse, era o rugăciune pentru prea multă ploaie și pentru trăznete, și repetă întrebarea.

— Ca să te vedem pe tine, răspunsse fata, arătîndu-și pentru un moment fața de sub prosoapul cu care își ștergea părul.

— Poate mă enervez și vă dau jos dacă mă ici așa, spuse Nicolae clătînat de liniștea ei.

— Ar fi păcat ! spuse fata cu vocea ei limpede, pornită de pe buze mai calde.

Auzînd-o, Nicolae se înmuie, ambiția lui rece, compactă și strălucitoare, care, asemeni unei bile de biliard, putea lovi cu indiferență orice ar fi dorit să lovească și să rezeze, era doar un ou cu coaja subțire, gata să se spargă la prima atingere, și dacă ar fi numai spargerea și dispariția, dar e și miezul galben și alunecos care rămîne încremenit pe dușumea, ocolit de tălpi ca o groapă sau ca un ochi pierdut de o ființă distrată, rămîne ca să sporească sila tuturor și sentimentul greu de numit — poate rușine — al celui pe care înverșunarea îl împiedicase să fie el însuși — băiatul singur, lăsat să păzească un vagon dormitor pentru că dintre toți el trebuia să se mulțumească cu bani mai puțini.

— Îți place aici ? întrebă el ca o scuză.

— Dacă-mi dai un pieptene o să mă pieptăn și o să cînt.

Peste un timp fata începu să cînte, își trecea pieptenul mare și murdar prin părul încă ud și murmura ceva despre un deal și o dragoste, era un cîntec pentru pieptănat, un cîntec pe care-l știa și atîta tot, își sfîrșea aerul din piept mai înainte de capătul versurilor, pentru ea cîmpia se întindea pînă la marginea lumii, nu știa ce-i dragostea pe un deal.

— Pe el îl cheamă Iulian, iar pe mine Maia, spuse fata mai tîrziu. El voia să rămînen în sat ca să-i vadă lumea costumul cel nou, dar eu l-am rugat să venim aici.

Întorcîndu-și capul spre funcționarul de la poștă, ea îi văzu figura lividă, cu nasul subțire și cu ochii mici și leneși, potrivită parcă în ovalul tăiat special într-un panou pe care era desenat un trup voinic, cu umeri largi și pieptul bombat, îmbrăcat în haine de culoare doschisă și noi.

— El este Iulian, repetă ea, logodnicul meu.

— Într-adevăr, spuse funcționarul apropiindu-și brațele de trup și, dintr-o dată, acolo, sub ochii ei, el începu să se subțieze, umerii i se îngustau, pieptul își pierdea robustețea, din buzunarele hainei și pe la cusături țîșneau jeturi de apă, părăsindu-l apa, bărbatul ascuns în spatele trușăului desen își căpăta treptat adevărata înfățișare, cu trupul lui adevărat, atît de slab încît părea împletit din nulele.

Acolo se aflau o mulțime de paturi de fier supra-puse, ploaia se sfîrșea, Iulian se străduia să-și păstreze o ținută cît mai demnă, ceea ce nu-i reușea aproape deloc, în acele împrejurări fata începu să suspine, plîngea, își îngropase fața în palme, în sfîrșit, de afară nu mai răzbătea zgomotul ploii, soarele apără pe neașteptate la înălțimea roților vagonului și apunea, umbra Maiei tresărea pe un perete, Iulian, fără haină — și-o pusese la uscat — lăsa o umbră incertă care dispărea uneori prin crăpăturile înalte. Ea plînsese pînă cînd soarele pieri, vagonul se aburî dintr-o dată, timpul a trecut chiar așa, fără evenimente, aproape fără gînduri, abia într-un tîrziu Maia îl luă de mină pe Iulian, coborîră din vagon — „S-a zvîntat pe jos“, spuse el — și se îndepărtară încet, ajungînd lîngă cele două tuburi mari de beton, se așezară pe unul, Nicolae își căuta locul, prin vagonul acela trecuse o fată și mai ales ea plînsese acolo, acum se afla ceva mai departe, dar se întunecase și nu mai putea s-o vadă, se urcă pe vagon și stătu acolo lipit de acoperiș, nu reuși s-o zărească, îl încerca teama că ea nu se mai află nicăieri, atunci coborî cu grijă și se fîrî spre locul unde spera totuși s-o descopere, cînd ajunse la capătul cilindrului, se strecură în interior și înaintă pînă în dreptul lor slujindu-se de coate și de genunchi.

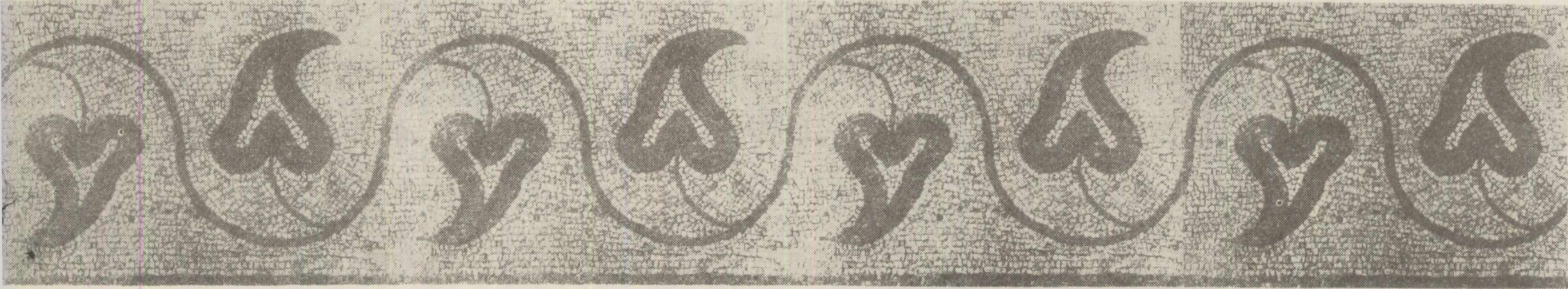
Nu-i auzea vorbind, nu-și spuneau nimic, dar Nicolae știa că se află lîngă ei, tubul vîd de cîntecul broaștelor, parcă o pîlnie aduna stridentul concert și-l făcea să curgă de-a valma, amplificat, prin conducta care-l transmitea dincolo, cînd Iulian spuse ceva cu un glas infinit mai slab decît vacarmul venit dinspre canal, băiatul îl auzi, îl auzi numai pe el, parcă un zid sau o perdea foarte groasă l-ar fi desprăjit de toate zgomotele acelei seri.

— Maia, de ce ai plîns acolo, în fața celui străin ? — Așa mi-a venit, n-am putut să nu plîng. Ce-a înțeles el din asta ? O fată proastă care plînge după fiecare ploaie și atîta tot. Și apoi, la început eram

Dar așa, cu alcătuire de fată străină, crescută-n alt cîntec, cum să-mi găseesc drum către inima ta?

Ar trebui măcar să cunosc o femeie-n drăgîită de tine, să caut să-i semăn.

Apoi, stînd în fața ta, să fiu tare și să alung de la mine gîndul că vezi femeia aceea.

„voi reveni în românia
cu o nouă expoziție“

Despre frații Constantin-Ticu Arămescu și Georgeta Arămescu-Anderson, artiști de origine română, născuți la Galați și stabiliți în orașul Miami, Florida, din Statele Unite ale Americii, au apărut în presa românească mai multe articole. O carte a lui Petru Comarnescu intitulată „Frații Arămescu” va apare în curînd la Editura Meridiane. Expoziția de pictură și sculptură deschisă în 1968 în sălile Muzeului de artă românească modernă și contemporană din Galați și itinerată apoi și în orașele București, Iași și Cluj a prilejuit publicului român contactul direct cu operele acestor doi artiști care, dincolo de ocean, au creat sau creează cu gîndul la patria de obîrșie, operele lor fiind profund influențate de folclorul și stilistica noastră populară. Revista „Tomis” a scris cu acel prilej despre expoziția fraților Arămescu, despre succesul de care s-a bucurat creația acestora în țara noastră. Anul acesta, doamna Gigi Arămescu-Anderson intenționează să revină în țară cu o nouă expoziție. I-am adresat cîteva întrebări, la care domnia-sa ne-a răspuns cu toată generozitatea.

— Într-adevăr, în iulie 1969, am avut o expoziție personală la galeria Burdines Art Cove. Ea a cuprins lucrări noi, realizate după vizita mea în România și în care specificul românesc apare cu mai multă pregnanță în tematica motivelor sau în culoare. Vizitarea minărilor moldovene, comorile de artă populară românească, m-au făcut să meditez mai mult asupra creației mele, să-i însușu un tot mai accentuat caracter românesc. Spun aceasta deoarece am conștiința că aparțin unui popor ale cărui tradiții culturale se pierd în negura mileniilor.

— Am participat la trei expoziții naționale : două în Miami, unde tablourile **Păste** și **Fantezie românească-II** au fost acceptate de juriu din cîteva mii de lucrări, iar a treia la Palm Beach, la expoziția anuală de pictură americană contemporană (6—28 decembrie 1969). La această expoziție am participat cu lucrarea în ulei **Viziți în România**. Este al șaselea an cînd sînt acceptată într-o astfel de manifestare și trebuie să mărturisesc că pentru cel ce pătrunde într-o expoziție anuală de pictură contemporană este o onoare, fiindcă participă artiști din întreaga Americă, iar juriul este format din cei mai distinși directori de muzee și critici de artă. Tablourile **Moldova**, **Fratele** și **sora**, **Cosmos**, **Dacia Felix** ș.a., aflate acum în diferite muzee din România, au fost și ele acceptate aici cu an în urmă.

— Mișloacele sint cele utilizate și pînă acum : împărțirea lucrărilor în registre orizontale și verticale, ca în covoarele olteneste, motive luate din arta populară sau cea iconografică și chiar o anumită abstractizare specifică artei populare românești. După cum și întrebuintarea unor panouri în construcția tablourilor, similare cu panourile din spatele icoanelor pe sticlă. După cum am mai spus și altă dată, arta țărănească este cea mai bună școală și mulți artiști ar trebui să o urmeze. Persoane ca totul străine de noi și de tradiția noastră se interesează de arta mea și a românilor. Fac cunoscută România prin expunerea permanentă a unor tablouri cu conținut și titluri românești. Sper ca în acest an să revin cu o nouă expoziție în orașele Constanța, Pitești, Craiova și Brașov.

Cu zece tablouri de mari dimensiuni și alte douăzeci de dimensiuni mai mici, reprezentând figuri în mișcare care se referă la vechi civilizații, ca și la vechea civilizație căreia noi îi aparținem, după cum și cu peste patru sute uleiuri pe hirtie, voi organiza viitoarea mea expoziție în România.

ARTĂ ȘI PREJUDECATĂ

O prejudecată — atît de veche și de persistentă încît pare a fi mai de demult decît caricatura însăși — se încapățînează să considere genul minor, și asta cînd nu pune la îndoială chiar existența genului; încearcă o eliminare forțată din aria artei și expediază caricatura undeva, la periferie, la un fel de plastică jurnalistică, de serviciu, adică, de conjunctură, supusă efemerului și doar arareori îngăduie autorului oarecare drepturi, cu condiția însă ca acesta... să fi făcut pictură! Este cazul binecunoscut al lui Daumier, autor a mai bine de patru mii de caricaturi, pe care însă memoria critică a vremii îl înregistrează doar ca pictor.

Dacă pornim, metodic și puțin etimologic, de la latinescul *caricare*, a exagera, a șarja, și trecem cu acest înțeles prin câteva secole dezinteresate, ajungem la observația, într-un fel și definiție, a lui A. M. Salvini, din 1695; un fel de caricatură grațioasă și un fel de vioiciune, zice el, este produsă prin contrastul alb-negru, și mergând mai departe constatăm că abia în secolul al XVIII-lea ideea de caricatură se apropie de ideea de comic, deși meritul cel mai de seamă al caricaturistilor rămîne în „perspicacitatea subtilă cu care sesizează caracterele și expresiile” (Watelet, 1792), altfel spus, pe motivul originar al **caracteristicii**, pe această capacitate nu tocmai la îndemîna oricui de a surprinde caractere și expresii, gesturi și situații, se grefează ideea de comic, exprimînd o poziție politică, morală și estetică.

O discuție foarte serioasă, angajată pe marginea acestui gen pe nedrept repudiat, ar conduce, inevitabil, la o și mai largă și mai serioasă discuție despre comic ; a fost în intențiile lui Baudelaire o asemenea discuție soldată cu un mic eseu „**Despre esența risului și în general despre comic în artele plastice**”. Baudelaire privește caricatura în raport cu faptul politic sau religios, grav sau frivol, relativ la spiritul național sau la modă și distinge două direcții : caricaturile care prețuiesc prin faptul înfățișat — obiecte de interes arhivistic — și altele care conțin un element misterios, durabil, etern. Caricatura — idee și desen, spune poetul, desenul violent. Ideea muscătoare și învăluită. Ideea de caricatură și ideea de comic sălășluiesc laolaltă ; în ideea de comic, ar fi necesară, după Baudelaire, o disociere : comicul absolut, grotescul, care se apropie mai mult de natură, și comicul obișnuit sau semnificativ, care presupune un limbaj mai clar, mai accesibil, mai ușor de analizat. Călea spre su-

blim trece prin comicul absolut. După Dumont, comicul ar fi contrastul între două percepții, imagini sau idei ireductibile la sinteză; dacă acest contrast este depășit de sentiment iar orgoliul la forța defectelor și slăbiciunilor omenești, este corectat de bunăvoință sau regret, comicul devine, după Croce, umor. Ajunși în acest punct al teoreticului și înainte de a-i simți teroarea, să salutăm prima expoziție personală de caricatură a cernavodeanului, astăzi conștanțean, Nicolae Așciu, de multă vreme colaboratorul apropiat al revistei noastre.

Dăruit cu o spontaneitate și o agerime de spirit de invidiat, subtil, pină la încifrare uneori, supus adesea faculului, lansat al-teori într-un înlănțuit joc al faptului plastic al cărui capăt se întrevede cu dificultate, intransigent și brutal ori grațios ironic, Așciu se integrează deocamdată acelei categorii a mes-terilor de alb-negru care, simțind datoria de a avea ceva de spus înainte de a ști cum s-o spună, fascinat de imprezibilul dintr-o, altfel justificată, încredere în sine, se mulțumește doar să cocheteze cu propriile-i hăruri.

Expoziția, găzduită de Galerieile de artă din b-dul Tomis, seducătoare la înția vizionare, se estompează în rațiunile ei la o analiză mai atentă, dată fiind alăturarea eteroclită a lucrărilor, nu puține valoroase în ele însele, dar toate laolaltă glăsuind despre o dezordine artistică ce se cere cumva sancționată. Deslușim din lucrări, înainte de toate, o ispită a absurdului, o sondare încă timidă a regiunilor insesizabile, extracțiile demască un procedeu deseori rudimentar, deși minurel e aurifer. Un acrobat pe sirmă își derulează el însuși sirma de pe mosor, pe măsură ce înaintează; un bolnav transportat în autosanitară face acrobații pe targă, mașina de tocat carne are circuit închis; sinucigașul care a apăsat țeava revolverului pe ureche, se arată cu țeava ieșind prin urechea cealaltă. Este aici dovada înăntării spre absurd și a unei retrageri pripite cu o prădă înfrimă care, uneori, în drumul spre creator, își pierde finețea și subtilitatea ca în acel K.O. care aduce pe ringul de box lîngă brațul ridicat al învingătorului... mormintul invinsului, sau ca în imaginea bărbatului care-și nivelează degetele picioarelor cu un aparat de

țaiat hirtie. O altă zonă care, paradoxal, pare a fi propria-i creație, relația ființă-obiect, stăpinind posesiv imaginația caricaturistului, este exploatarea cu aceeași rețineră; din starea de asimilare a obiectului cu ființa, din această confuzie cu implicații care pot atinge grotescul vizat de Baudelaire, un țărîm pe care ideea ar rodi neașteptat de fecund în literă modernă, de ardentă actualitate, desenul trădează uneori ideea.

Într-un asemenea climat de minuni posibile dar nu totdeauna revelate — poate dintr-un orgoliu justificat de inteligență și de ascuțimea observației dar contrazis de absența programului estetic — grațiuul circula nestingerit în favoarea unui umor incontestabil și al risului nostru incorrigibil, dar acestea nu dau garanția în timp a unui artist, fie el și caricaturist. Să oblige o arteziană la funcția de brichetă sau de flășnetă acționată cu pedale, înseamnă să te supui facilului, după cum a parodia Girardinului de Hamangia nu înseamnă decit imitație tendențioasă și mai puțin creație. În ultimă instanță, expoziția lui Așciu ar putea fi considerată — asemeni celei ingenioase galerii de panotofi cu însemn moral — o serie de înregistrări neuzuate ca sens, la care artistul ar fi trebuit să zăbovească îndelung, nu pentru istovirea seriei, ci pentru adâncirea și amplificarea semnificațiilor și proiectarea lor în imagini mai puțin terne și tranșante, mai puțin substanțiale.

Tentația ochiului în tangent și
imediat, precipitarea mîinii abi-
le trebuie supuse ritualului sa-
cru al unirii cu ideea spre iz-
binda finală a artei.

În fața lui Așciu, risul nostru n-ar trebui să fie numai afectuos sau indulgent, pentru că resursele lui sînt de natură să comunice un comic violent și agresiv, dar și fin melancolic, după cum ar putea chiar să ne aducă în imposibilitatea de a înfrăpti rictusul fiziologic de care se temea înfeptulul.

Aplaudăm deci această primă expoziție personală a lui Nicolae Așciu și-l așteptăm cu un program estetic, cu un stil coerent, cu un desen mai știutor și mai purificat de divertismentul decorativ, și-i sugerăm exercițiul pe portret sau pe tema literară căci, aflat încă sub semnul caracteristicului și al comicului obișnuit, cum ar zice poetul, Așciu mai are drum până la sublim ; o spontană și plină de resurse capacitate plastică și inventivă ca aceea de care dispune Așciu, se cere mai grav gândită și verificată în ordinea esteticii.

ANA BARBU

